

Program hodowlany dla bydła rasy jersey.

I. Cel programu hodowlanego

Celem programu hodowlanego dla bydła rasy jersey w Polsce jest postęp genetyczny w zakresie cech mleczności oraz cech typu i budowy, prowadzący do doskonalenia populacji w kierunku jednostronnie mlecznym.

II. Szczegółowa charakterystyka rasy i wzorzec rasy

Bydło rasy jersey pochodzi z angielskiej wyspy Jersey położonej na Kanale La Manche. Od końca XVIII hodowano na niej bydło tej rasy w zamkniętej, liczącej około 10 000 sztuk populacji. Dzięki temu rasa ta jest wyjątkowo wyrównana fenotypowo i genetycznie. Jest to bydło w typie jednostronnie mlecznym. Zwierzęta odznaczają się małym kalibrem. Ich sylwetka jest szlachetna i harmonijna, umięśnienie niewielkie i płaskie, wymię prawidłowo zbudowane, kończyny suche, a głowa mała o wyrazistych oczach. Obecnie największe populacje bydła tej rasy znajdują się w USA i Danii, ale bydło rasy Jersey utrzymywane jest na całym świecie, w bardzo różnych warunkach środowiskowych

Mleko bydła rasy jersey charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy, zwłaszcza tłuszczu, co powoduje, że jest szczególnie przydatne w przetwórstwie.

Do rasy jersey (kod JE) w Polsce zalicza się bydło tej rasy pochodzenia krajowego lub zagranicznego oraz potomstwo pochodzące z kojarzenia w/w bydła.

Wzorzec rasy jersey

SAMICA

1. Wysokość w krzyżu: krowa pierwiastka 115-125 cm, krowa dorosła 120-130 cm
2. Sylwetka: kształt ciała zbliżony do trójkąta, którego podstawę stanowi zad, a wierzchołkiem jest głowa;
3. Umięśnienie: płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe;
4. Głowa i szyja: głowa lekka, szyja delikatna, wąska, wydłużona, bez nadmiernego fałdu na podgardlu;
5. Barki: dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad łopatki;
6. Klatka piersiowa: wysklepiona, nieco szersza w części tylnej niż przedniej, żebra płaskie, ukośnie i szeroko rozstawione;

7. Brzuch: głęboki i pojemny;
8. Grzbiet: prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwiowa, umięśnienie niezbyt mocno zaznaczone;
9. Zad: lekko nachylony do tyłu, długi, szeroki, płasko umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, lekko wklęsłe, nisko osadzona nasada ogona;
10. Nogi: szeroko i równolegle ustawione, lekko skątownane, suche, mocne, wysoka pięćka racicy, racice lekko rozwarte;
11. Wymię: pojemne, zawieszenie tylne wysokie i szerokie, zawieszenie przednie wyraźnie wysunięte do przodu, mocno połączone z powłokami brzuszными, skóra cienka, delikatnie owłosiona, żyły mleczone bardzo wyraźnie zaznaczone, rozwój ćwiartek równomierny, strzyki centralnie rozmieszczone na ćwiartkach, pionowo ustawione, cylindryczne, średniej długości. Wymię czyste - bez dodatkowych strzyków i przystrzyków;
12. Ogólny wygląd: harmonijna, szlachetna budowa, skóra cienka, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, wyraźnie rysujący się kościec, o płaskim umięśnieniu, temperament żywy;
13. Umaszczenie: jednolite od jasno-cielistego do ciemnobrunatnego, charakterystyczna biała obwódka wokół ciemnej śluzawicy, dopuszczalne białe łatki na dolnych partiach ciała oraz ciemna pręga wzdłuż grzbietu.

SAMIEC

1. Wysokość w krzyżu: buhaj roczny 110-115, buhaj dorosły 130-140;
2. Sylwetka: żebra długie, szeroko rozstawione i szeroko wysklepione wraz ze zwiększającą się głębokością i szerokością w stronę zadu;
3. Umięśnienie: płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe;
4. Głowa i szyja: głowa szlachetna, szeroki pysk, mocna żuchwa, szyja delikatna, wąska, wydłużona, bez nadmiernego fałdu na podgardlu;
5. Barki: dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad linię kłębu;
6. Klatka piersiowa: szeroka, wysklepiona, żebra szeroko rozstawione, kości żeber szerokie, płaskie i długie, połączone łagodnie z łopatkami;
7. Grzbiet: prosty, mocny, prosta, szeroka i lekko łukowata partia lędźwi z dobrze zarysowanym kręgosłupem;

8. Zad: lekko nachylony do tyłu, długi, szeroki, płasko umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, lekko wklęsłe, nisko osadzona nasada ogona;
9. Nogi: mocne, suche, prawidłowo ustawione o mocnych pęcinach, lekko rozwartych racicach, płaskich kościach;
10. Ogólny wygląd: harmonijna, proporcjonalna budowa, wykazująca cechy męskie, wigor, siłę, skóra cienka, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, wyraźnie rysujący się kościec, o płaskim umięśnieniu, drugorzędowe cechy płciowe wyraźnie zaznaczone;
11. Umaszczenie: jednolite od jasno-cielistego do ciemnobrunatnego, charakterystyczna biała obwódka wokół ciemnej śluzawicy, dopuszczalne białe łatki na dolnych partiach ciała oraz ciemna pręga wzdłuż grzbietu.

III. Obszar geograficzny na którym realizowany będzie program hodowlany.

Program hodowlany dla rasy jersey realizowany jest na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej.

IV. Sposób identyfikacji zwierząt wpisanych do księgi hodowlanej

Bydło rasy jersey oznakowane jest zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Identyfikacja zwierząt polega na porównaniu numeru identyfikacyjnego znajdującego się na kolczyku z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej. Zgodność umaszczenia z wzorcem rasy określana jest przez zootechnika oceny wartości użytkowej w chwili zakładania dokumentacji hodowlanej w stadzie poddawanym ocenie wartości użytkowej lub specjalistę działu hodowli PFHBiPM. Dla zwierzęcia posiadającego pochodzenie, rasę określa się na podstawie rasy rodziców i koduje za pomocą kodów literowych określonych w słowniku ras przez organizacje międzynarodowe ICAR i INTERBULL oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dla bydła rasy jersey stosuje się kod JE. W przypadku zwierząt nieposiadających udokumentowanego pochodzenia, rasę zwierzęcia określa się na podstawie jego umaszczenia oraz typu i budowy i zapisuje za pomocą kodów literowych w prowadzonej dokumentacji hodowlanej.

Informacje o pochodzeniu zwierząt czystorasowych rasy jersey rejestrowane są w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym przez PFHBiPM na potrzeby oceny wartości użytkowej. Urodzenie zwierzęcia rejestrowane jest przez zootechnika

oceny podczas przeprowadzanego próbnego udoju, który wpisuje datę wycielenia matki zwierzęcia na dokumencie określonym przez PFHBiPM. Pochodzenie zwierzęcia po ojcu wskazanym przez hodowcę weryfikowane jest na podstawie informacji o pokryciach jego matki zgromadzonych w systemie SYMLEK.

Pochodzenie zwierząt zapisane w dokumentacji hodowlanej jest weryfikowane na podstawie procedury potwierdzania pochodzenia po ojcu, matce lub parze rodziców poprzez losowy wybór zwierząt, od których pobierany jest materiał biologiczny i przeprowadzane są badania markerów DNA lub badania grup krwi. Rodowód buhajów do krycia naturalnego musi być uwiarygodniony poprzez potwierdzenie jego pochodzenia badaniem markerów DNA lub badaniem grup krwi. W przypadku gdy zwierzęta czystorasowe rasy jersey są wykorzystywane do pozyskiwania oocytów i zarodków, ich pochodzenie powinno być weryfikowane badaniem markerów DNA lub badaniem grup krwi.

V. Cel programu hodowlanego w zakresie selekcji i hodowli

Celem programu hodowlanego dla bydła rasy jersey w Polsce jest postęp genetyczny w zakresie cech mleczności oraz cech typu i budowy, prowadzący do doskonalenia populacji w kierunku jednostronnie mlecznym. Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji: Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji, takie jak: wydajność mleka, zawartość i wydajność białka, tłuszczu i laktozy w mleku, zawartość suchej masy, a także określenie zawartości mocznika w mleku, cechy typu i budowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy wymienia i nóg, cechy funkcjonalne takie jak płodność (wiek pierwszego wycielenia, długość okresów międzyciążowych i międzywycieleniowych, rodzaj porodu i żywotność urodzonego cielęcia), zdrowotność wymienia (liczba komórek somatycznych), długowieczność, szybkość oddawania mleka i zachowanie się zwierząt podczas doju.

Program hodowlany dla rasy jersey zakłada, że postęp genetyczny uzyskuje się poprzez szereg zabiegów wpływających na poprawę założeń genetycznych, w zakres których wchodzi:

- ocena wartości użytkowej;
- selekcja samic;

- dobór zwierząt o najwyższej wartości hodowlanej do kojarzeń prowadzony w warunkach prawidłowego chowu;
- stosowanie biotechnik rozrodu;

Praca hodowlana prowadzona jest wyłącznie na poziomie stad. Z uwagi na małą liczebność populacji bydła rasy jersey dla bydła rasy jersey nie jest prowadzona ocena genetyczna. Dlatego w Polsce nie są prowadzone kojarzenia zwierząt w celu kwalifikacji buhajów do produkcji nasienia. Z tego powodu nasienie niezbędne do kojarzeń z krowami i jałówkami przeznaczonymi do dalszej hodowli jest w całości przywożone z krajów, gdzie prowadzona jest ocena genetyczna bydła rasy jersey. Do kojarzeń z jałówkami i krowami rasy jersey przeznaczonymi do dalszej hodowli wykorzystywane będzie nasienie spełniające wymagania określone w art. 21 pkt 1 lit. b i e rozporządzenia 2016/1012, posiadające oszacowaną wartość hodowlaną dla cech produkcji oraz typu i budowy. Minimalna wiarygodność oceny genetycznej tych buhajów musi wynosić nie mniej niż 0,5 dla głównych cech produkcyjnych, zgodnie załącznikiem III rozdział 3 ust. 7 lit a do rozporządzenia 2016/2012. Buhaje, których nasienie wykorzystywane jest do kojarzeń w stadach poddanych ocenie wartości użytkowej powinny gwarantować uzyskanie postępu genetycznego w zakresie doskonalonych cech. Zalecane jest, aby ze względu na możliwość wystąpienia depresji inbredowej, kojarzone zwierzęta nie miały wspólnego przodka w pokoleniu rodziców i dziadków. Dopuszcza się możliwość używania do krycia naturalnego jałówek i krów czystorasowych buhajów wpisanych do sekcji głównej księgi hodowlanej dla rasy jersey, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania markerów DNA lub badania grup krwi.

Przywożone do Polski czystorasowe zwierzęta i materiał biologiczny rasy jersey powinny:

- 1) spełniać wymagania wpisu do sekcji głównej księgi;
- 2) być zaopatrzone w świadectwo zootechniczne, o których mowa w art. 30 ust. 2 i 5 rozporządzenia 2016/1012;
- 3) w przypadku nasienia – spełniać wymagania określone w art. 21 ust. 1 lit. b i e oraz w załączniku III Część 3 ust. 7 lit. a rozporządzenia 2016/1012.

Informacje o decyzjach podjętych na podstawie rozporządzenia oraz dopuszczalnych odstępstwach.

1. Dopuszcza się możliwość wydawania świadectw zootechnicznych dla wprowadzanego do handlu materiału biologicznego pochodzącego od czystorasowych zwierząt rasy jersey przez centra pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub zespoły pozyskiwania lub produkcji zarodków, zatwierdzone do celów wewnątrzunijnego handlu zgodnie z prawem Unii Europejskiej dotyczącym zdrowia zwierząt, z zastrzeżeniem spełnienia warunków, o których mowa w art. 31 ust. 1 rozporządzenia 2016/1012. Świadectwa zootechniczne dla nasienia, zarodków czy komórek jajowych mogą być wystawiane przez centra pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub zespoły pozyskiwania lub produkcji zarodków, na podstawie aktualnych informacji o dawcach materiału biologicznego zawartych w świadectwach zootechnicznych wystawionych przez PFHBiPM. Lista centrów pozyskiwania lub przechowywania nasienia oraz zespołów pozyskiwania lub produkcji zarodków, które będą mogły wydawać świadectwa zootechniczne została określona w załączniku nr 1 do programu hodowlanego dla rasy jersey.
2. PFHBiPM prowadzi system teleinformatyczny SYMLEK, w którym gromadzone są wszystkie informacje o pochodzeniu zwierząt i uzyskanych wynikach ich oceny, sprawuje nadzór nad bazą danych zgromadzoną w tym systemie i zapewnia stały jej rozwój. Techniczną obsługą informatyczną systemu zajmuje się ZETO SOFTWARE Sp. z o.o. w Olsztynie.
3. Na podstawie umowy PFHBiPM z Instytutem Zootechniki-PIB w Krakowie Laboratorium Genetyki Molekularnej, w celu zweryfikowania pochodzenia zwierząt rasy jersey wykonuje analizy polimorfizmu mikrosatelitarnego DNA.

VI. System generowania, rejestrowania, przekazywania i wykorzystywania wyników oceny wartości użytkowej.

Ocenie wartości użytkowej prowadzonej przez PFHBiPM podlegają samice rasy jersey, które rozpoczęły pierwszą laktację lub pierwszą znaną laktację. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym przez PFHBiPM na potrzeby oceny wartości użytkowej.

Ocena wartości użytkowej bydła rasy jersey prowadzona jest na zlecenie hodowcy na podstawie umowy zawartej pomiędzy PFHBiPM, a hodowcą (właścicielem, posiadaczem zwierząt).

Ocena wartości użytkowej bydła rasy jersey w zakresie cech produkcji mleka obejmuje:

- 1) ocenę użytkowości mlecznej określaną na podstawie próbnich udojów;
- 2) ocenę użytkowości rozplodowej;
- 3) ocenę typu i budowy;
- 4) ocenę cech funkcjonalnych.

Oceną wartości użytkowej bydła obejmuje się wszystkie zwierzęta utrzymywane w stadzie, stosując dla wszystkich ocenianych zwierząt taką samą metodę oceny. W przypadku stad z robotem udojowym, o wyborze metody oceny decyduje stosowany system doju.

Oceną obejmuje się zwierzęta oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt i zidentyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego na kolczyku z numerem odnotowanym w dokumentach hodowlanych i w paszporcie.

Próbny udój polega na ustaleniu (zmierzeniu) i zarejestrowaniu ilości udojonego mleka indywidualnie od każdej krowy oraz pobraniu, indywidualnie od każdego zwierzęcia, reprezentatywnej próbki mleka.

Stosowane przez PFHBiPM metody oceny wartości użytkowej bydła rasy jersey są zgodne z wytycznymi ICAR i odpowiadają zapotrzebowaniu polskich hodowców.

Metody oceny wartości użytkowej bydła rasy jersey stosowane przez PFHBiPM

Ocena wartości użytkowej bydła rasy jersey prowadzona jest przez PFHBiPM metodą A – gdzie osobą odpowiedzialną za przeprowadzenie próbnego doju i zgromadzenie wszystkich niezbędnych informacji jest przez przeszkolony i uprawniony pracownik organizacji prowadzącej ocenę wartości użytkowej.

W zależności od częstotliwości i zakresu gromadzonych i rejestrowanych danych rozróżniamy następujące rodzaje oceny:

- **A4** – metoda referencyjna – próbne udoje przeprowadzane są co 4 tygodnie., kg mleka rejestrowane ze wszystkich dojów przeprowadzonych w dobie próbnego doju, pobierana jest jedna łączna próbka mleka dla każdej dojenej krowy w równej ilości ze wszystkich dojów przeprowadzonych w dobie próby.

- **A8** – próbne udoje są co 8 tygodni, kg mleka rejestrowane na wszystkich dojach w dobie próbnego doju, jedna łączna próbka mleka dla każdej dojonej krowy pobierana jest w równej ilości ze wszystkich dojów w dobie próby.
- **AT4** - próbne udoje przeprowadzane są co 4 tygodnie, kg mleka rejestrowane są tylko na jednym z dojów przeprowadzanych w dobie próbnego udoju, naprzemiennie w jednym miesiącu rano, a w kolejnym wieczorem i w trakcie doju pobierana jest jedna próbka mleka dla każdej dojonej krowy. Rejestrowane jest również czas rozpoczęcia bieżącego doju oraz doju bezpośrednio go poprzedzającego.
- **AZ** – w stadach z systemem automatycznego pomiaru i rejestracji kg udojonego mleka, które posiadają akredytację ICAR oraz są regularnie sprawdzane i kalibrowane może być stosowana metoda AZ polegającą na rejestracji bezpośrednio z systemu hali udojowej wydajności krów z całej doby, natomiast dla potrzeby określenia składu mleka pobierana jest próbna z jednego doju - naprzemiennie raz rano, na kolejnym próbnym doju wieczorem. Godzina i minuta doju bieżącego i poprzedniego pobierana jest dla każdej krowy indywidualnie z systemu hali udojowej. Metoda ta oferowana jest hodowcom co 4 tygodnie lub co 8 tygodni.
- **AR** – metoda oferowana tylko hodowcom posiadającym stada wyposażone w roboty udojowe. Dane o ilości udojonego mleka pobierane są z systemu robota z minimum 48 godzin poprzedzających dój na którym pobrana jest próbka mleka dla każdej krowy indywidualnie. Skład mleka określany jest na podstawie analizy jednej próbki z 1 doju w dobie próby. Metoda AR dostępna jest w 2 wersjach co 4 tygodnie lub co 8 tygodni.

Pełen zakres danych wymaganych na próbnym doju zawiera również rejestrację przez zootechnika oceny wszelkich zdarzeń powiązanych z laktacją krów dojonych oraz ich przemieszczeniami, jak również rejestracji cech związanych z użytkowością rozplodową.

Dane dotyczące próbnego doju w znacznej większości rejestrowane są w Systemie Rejestracji Udojów obsługiwany przez zootechników oceny skąd dane transmitowane są do jednostki przetwarzania danych systemu SYMLEK. Innym kanałem są formularze papierowe wypełniane przez zootechników, z których dane wprowadzane są przez upoważnionych operatorów do systemu SYMLEK. W przypadkach współpracy z oborami wyposażonymi w skomputeryzowane

i kalibrowane systemy rejestracji udojów, dane transmitowane są z nich do jednostki przetwarzania SYMLEK.

Analiza składu fizyko-chemicznego mleka wykonywana jest w laboratoriach należących do PFHBiPM i polega na określeniu zawartości suchej masy, zawartości tłuszczu, białka i laktozy oraz określeniu liczby komórek somatycznych i zawartości mocznika. Otrzymane wyniki analiz transmitowane są do systemu SYMLEK, gdzie łączone są z danymi o wydajności ocenianych krów.

Ocena cech funkcjonalnych takich jak szybkość oddawania mleka oraz zachowanie się krów podczas doju - jest oceną subiektywną krów prowadzoną na podstawie informacji przekazanych przez hodowcę zootechnikowi oceny podczas próbnego udoju. Do cech funkcjonalnych mierzalnych zaliczana jest również liczba komórek somatycznych oznaczana w każdej pobranej próbce mleka.

Ocena typu i budowy bydła rasy polskiej czerwono-białej może być wykonana przez specjalistów działu hodowli PFHBiPM jednokrotnie w trakcie I laktacji w okresie od 15-300 dnia laktacji lub u krów w dalszych laktacjach, w czasie trwania laktacji od 15 dnia po wycieleniu. Oceniane są cechy budowy takie jak:

- wysokość w krzyżu (cm)
- głębokość tułowia;
- szerokość klatki piersiowej;
- ustawienie zadu;
- szerokość zadu;
- postawa nóg tylnych - widok z boku;
- kąt racicy;
- postawa nóg tylnych - widok z tyłu;
- zawieszenie przednie wymienia;
- zawieszenie tylne wymienia;
- więzadło środkowe wymienia;
- położenie wymienia;
- szerokość wymienia;
- ustawienie strzyków tylnych;
- ustawienie strzyków przednich;
- długość strzyków;
- charakter mleczny;

- kondycja;
- lokomocja,

które określane są w skali liniowej od 1 do 9 punktów, przy czym wartości 1 i 9 określają zarazem ekstrema biologiczne. Cecha „wysokość w krzyżu” jest mierzona laską zoometryczną i wyrażana w centymetrach. Dodatkowo przeprowadzana jest również ocena ogólna typu i budowy zwierząt poprzez porównanie zwierząt z wzorcem rasy. Zakres punktacji oceny ogólnej jakie może otrzymać zwierzę mieści się w przedziale od 50 do 100 punktów. W zależności od numeru laktacji, w której prowadzona jest ocena typu i budowy, suma uzyskanych punktów oceny ogólnej może przyjmować różne wartości.

Wszelkiego rodzaju naliczenia i obliczenia wydajności na potrzeby oceny wartości użytkowej wykonywane są w centrum obliczeniowym ZETO Software Sp. Z o.o.

Wyniki oceny wartości użytkowej bydła rasy jersey w zakresie cech produkcji mleka udostępniane są właścicielowi, posiadaczowi zwierząt każdorazowo po wykonaniu próbnego udoju, w postaci wydrukowanych raportów lub - na życzenie hodowcy - w formie elektronicznej lub poprzez program PFHBiPM do zarządzania stadem.

Wyniki zbiorcze (roczne) publikowane są w wydawnictwach krajowych i regionalnych PFHBiPM oraz umieszczane na stronie internetowej.

VII. System wykorzystywany do przeprowadzania oceny genetycznej

Ze względu na małą liczebność populacji bydła rasy jersey ocena genetyczna nie jest prowadzona.

VIII. Struktura księgi hodowlanej dla rasy jersey i zasady wpisu do księgi hodowlanej.

Księgi hodowlane dla cieliczek, krów i buhajów hodowlanych prowadzone są w formie elektronicznej na podstawie informacji źródłowych stwierdzających pochodzenie zwierząt oraz ich wartość użytkową zawartych w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym przez PFHBiPM.

Zakres informacji o cieliczkach, krowach i buhajach wpisywanych do księgi hodowlanej bydła rasy jersey obejmuje:

- 1) numer identyfikacyjny zwierzęcia, nadany na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 2) datę urodzenia zwierzęcia;
- 3) rasę i płeć zwierzęcia;
- 4) nazwę zwierzęcia, jeżeli została nadana, a w przypadku zwierzęcia urodzonego w wyniku przeniesienia zarodka (embriotransferu) również oznaczenie „ET”;
- 5) datę dokonania wpisu w księdze oraz jej symbol oznaczający sekcję i klasę w obrębie księgi;
- 6) w przypadku zwierząt:
 - a) urodzonych w kraju – hodowcę/właściciela lub nazwę podmiotu, numer siedziby stada i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej – jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres,
 - b) importowanych - kraj importu i aktualny właściciel zwierzęcia,
- 7) informacje dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w tym nazwy i numery identyfikacyjne przodków zwierzęcia oraz ich numery w księdze lub rejestrze, jeżeli różnią się od ich numerów identyfikacyjnych;
- 8) wynik badania markerów DNA lub badania grup krwi, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone, a w przypadku zwierząt urodzonych w stacjach ET w wyniku przeniesienia zarodka również wyniki badania markerów DNA lub badania grup krwi, rodziców biologicznych zwierzęcia;
- 9) wynik badania na nosicielstwo wad genetycznych, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone;
- 10) wyniki oceny wartości użytkowej.

Struktura księgi

Dla rasy bydła rasy jersey prowadzona jest sekcja główna (**symbol G**) i sekcja dodatkowa księgi hodowlanej (**symbol W**).

Sekcja główna księgi hodowlanej dla rasy jersey prowadzona jest z podziałem na następujące klasy, wyodrębnione ze względu na płeć:

- klasę samic prowadzoną dla cieliczek i krów, zwaną dalej **sekcją główną księgi cieliczek i krów (G)**,

- klasę buhajów, zwaną dalej **sekcją główną księgi buhajów (G)**.

W sekcji głównej księgi dla rasy jersey prowadzona jest również osobna klasa zwana **klasą niezgodną fenotypowo (Gnf)**, do której wpisywane są zwierzęta spełniające jedynie wymagania rodowodowe.

Dla samic rasy jersey prowadzona jest również sekcja dodatkowa księgi hodowlanej zwana dalej **sekcją dodatkową cieliczek i krów (W)**.

WARUNKI WPISU DO SEKCJI GŁÓWNEJ KSIĘGI (G):

Cieliczki

Do sekcji głównej księgi wpisywane są cieliczki rasy jersey, które:

- 1) urodziły się stadach objętych oceną wartości użytkowej lub w stacji ET;
- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi hodowlanej dla rasy jersey pochodzenia krajowego lub zagranicznych ksiąg rasy jersey;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie) pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

Krowy

Do sekcji głównej księgi wpisywane są krowy rasy jersey, które:

- 1) są poddane ocenie wartości użytkowej;
- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi hodowlanej dla rasy jersey pochodzenia krajowego lub zagranicznych ksiąg rasy jersey;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

WARUNKI WPISU DO SEKCJI GŁÓWNEJ BUHAJÓW (G)

Do sekcji głównej księgi hodowlanej wpisywane są buhaje które:

- 1) urodziły się w stadach objętych oceną wartości użytkowej lub w stacji ET;
- 2) mają pochodzenie potwierdzone badaniem wynikiem badania markerów DNA lub wynikiem badania grup krwi;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi hodowlanej dla rasy jersey pochodzenia krajowego lub zagranicznych ksiąg rasy jersey;;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne;
- 5) uzyskały wynik oceny ogólnej typu i budowy min. 75 punktów.

Podniesienie statusu potomstwa zwierząt zarejestrowanych w sekcjach dodatkowych poprzez wpisanie do sekcji głównej księgi (G):

Na podstawie Załącznika II Część I Rozdział III ust. 1 do rozporządzenia 2016/1012 do sekcji głównej księgi cieliczek i krów (G) może zostać wpisana **samica**, która:

- 1) urodziła się w stadzie objętym oceną wartości użytkowej (cieliczka) lub została objęta taką oceną (krowa);
- 2) została zidentyfikowana zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) posiada udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne;
- 4) pochodzi po ojcu wpisanym do sekcji głównej księgi (G) rasy jersey;
- 5) jest potomkiem matki wpisanej do sekcji głównej księgi (G) lub sekcji dodatkowej księgi (W) rasy jersey, która pochodzi:
 - a) po ojcu i obu dziadkach wpisanych do sekcji głównej księgi (G) dla rasy jersey;
 - b) po matce i babce ze strony matki wpisanych do sekcji dodatkowej księgi (W) dla rasy jersey.

Buhaj, który:

- 1) urodził się w stadzie objętym oceną wartości użytkowej lub w stacji ET;
- 2) którego pochodzenie zostało potwierdzone badaniem wynikiem badania markerów DNA lub wynikiem badania grup krwi;
- 3) posiada udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne;
- 4) pochodzi po ojcu wpisanym do sekcji głównej księgi (G) rasy jersey;
- 5) jest potomkiem matki wpisanej do sekcji głównej księgi (G) lub sekcji dodatkowej księgi (W) rasy jersey, która pochodzi:
 - a) po ojcu i obu dziadkach wpisanych do sekcji głównej księgi (G) rasy jersey,
 - b) po matce i babce ze strony matki wpisanych do sekcji dodatkowej księgi (W) rasy jersey;
- 6) uzyskał wynik oceny ogólnej typu i budowy min. 75 punktów.

WARUNKI WPISU DO KLASY NIEZGODNEJ FENOTYPOWO (Gnf) SEKCJI GŁÓWNEJ KSIĘGI DLA RASY JERSEY.

Do klasy niezgodnej fenotypowo (**Gnf**) sekcji głównej księgi wpisywane są:

Cieliczki, które pod względem fenotypowym odbiegają od wzorca, spełniają jednak podstawowe warunki wpisu do sekcji głównej księgi, tj.:

- 1) urodziły się stadach objętych oceną wartości użytkowej lub stacji ET;
- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi (G) dla rasy jersey;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genotypu bydła rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

Krowy które pod względem fenotypowym odbiegają od wzorca spełniają jednak podstawowe warunki wpisu do sekcji głównej księgi, tj. :

- 1) są poddane ocenie wartości użytkowej;

- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi (G) dla rasy jersey;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genów rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

Buhaje, które fenotypowo odbiegające od wzorca rasy spełniające jednak podstawowe warunki wpisu do sekcji głównej księgi, tj.:

- 1) urodziły się w stadzie objętym oceną wartości użytkowej lub stacji ET;
- 2) których pochodzenie zostało potwierdzone badaniem wynikiem badania markerów DNA lub wynikiem badania grup krwi;
- 3) posiadają dwa pokolenia przodków wpisanych do sekcji głównej księgi (G) dla rasy jersey;
- 4) posiadają udział min. 87,5% genów rasy jersey pochodzenia krajowego i zagranicznego, przy udziale maksymalnie do 6,25% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 6,25% mogą stanowić inne rasy mleczne;
- 5) uzyskały wynik oceny ogólnej typu i budowy min. 75 punktów.

WARUNKI WPISU DO SEKCJI DODATKOWEJ KSIĘGI CIELICZEK I KRÓW (W):

Cieliczki

Do sekcji dodatkowej księgi wpisuje się cieliczki, które:

- 1) urodziły się stadach objętych oceną wartości użytkowej lub w stacji ET;
- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) odpowiadają wzorcowi rasy (w przypadku zwierząt posiadających jedynie pochodzenie po matce),
- 4) przy znanym pochodzeniu posiadają min. 62,5% udziału genów rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 12,5% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

Krowy

Do sekcji dodatkowej księgi wpisuje się krowy, które:

- 1) są poddane ocenie wartości użytkowej;
- 2) zostały zidentyfikowane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej i ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 3) w przypadku braku udokumentowanego pochodzenia fenotypowo odpowiadają wzorcowi rasy;
- 4) przy znanym pochodzeniu posiadają min. 62,5% udziału genów rasy jersey, przy udziale maksymalnie do 12,5% genów rasy simentalskiej (SM), montbeliarde (MO) lub ras mięsnych (poszczególnych ras lub łącznie), pozostałe 25% mogą stanowić inne rasy mleczne.

TRYB WPISYWANIA DO KSIĘGI HODOWLANEJ DLA RASY JERSEY.

Cieliczki i krowy

Typowanie cieliczek i krów do wpisu do sekcji głównej księgi hodowlanej dla cieliczek i krów jest przeprowadzane na podstawie informacji rodowodowych zawartych w systemie teleinformatycznym, w którym prowadzone są księgi.

Wpisu do księgi hodowlanej dokonuje specjalista PFHBiPM, na podstawie zapisu w umowie w/s prowadzenia oceny wartości użytkowej o uczestniczeniu hodowcy w realizowaniu programu hodowlanego lub na wniosek stacji embriotransferu (dla hodowców będących MŚP). Dla hodowców będących dużymi przedsiębiorstwami sporządzane są umowy o wpis do ksiąg dla ras dla których PFHBiPM prowadzi księgi hodowlane.

Buhaje

Buhajki i buhaje przeznaczone do dalszej hodowli muszą przejść procedurę kwalifikacji do hodowli. Kwalifikacja przeprowadzana jest na pisemny wniosek hodowcy/właściciela buhaja. W ramach kwalifikacji specjalista PFHBiPM dokonuje tzw. przeglądu buhajka, polegającego na oględzinach jego budowy i ocenie zgodności umaszczenia z wzorcem rasy oraz przydatności rozplodowej, a także pobiera od buhajka i jego matki materiał biologiczny w celu potwierdzenia jego pochodzenia za pomocą badania markerów DNA. Dopiero po otrzymaniu ekspertyzy potwierdzającej pochodzenie buhaja po obojgu rodzicach może on zostać zakwalifikowany do dalszej hodowli. Wpisu buhaja do księgi dokonuje się po

zgłoszeniu buhaja do wpisu przez hodowcę/właściciela. Zgłoszenie to składane jest pomiędzy 10 a 18 miesiącem życia buhaja. W przypadku zgłoszenia buhaja w innym terminie, decyzję o przyjęciu zgłoszenia podejmuje Dyrektor ds. Hodowli PFHBiPM.

Po otrzymaniu zgłoszenia do wpisu do księgi specjalista PFHBiPM przeprowadza selekcję buhaja polegającą na ocenie typu i budowy buhaja. Warunkiem wpisu buhaja do księgi hodowlanej jest otrzymanie przez niego nie mniej niż 75 pkt za ocenę ogólną typu i budowy. Dla każdego buhajka/buhaja hodowlanego sporządzana jest stosowna dokumentacja określona w procedurach działu hodowli PFHBiPM.

Na wniosek hodowcy/właściciela zwierzęcia (cieliczki, krowy, buhaja) wystawiane jest zaświadczenie potwierdzające dokonanie wpisu do księgi hodowlanej.

Szczegółowe zasady wpisu do księgi hodowlanej dla rasy jersey zamieszczone są w procedurach wewnętrznych działu hodowli PFHBiPM.

IX. Świadectwa zootechniczne

Przywożone do Polski czystorasowe zwierzęta rasy jersey i materiał biologiczny pochodzący od takich zwierząt powinny być zaopatrzone w świadectwa zootechniczne zgodne z wzorami określonymi w rozporządzeniu wykonawczym KOMISJI (UE) 2017/717 z dnia 10 kwietnia 2017r. *ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1012 w odniesieniu do wzorów formularzy świadectw zootechnicznych dotyczących zwierząt hodowlanych i ich materiału biologicznego wykorzystywanego do rozrodu* wystawione przez związek hodowców uznany na podstawie rozporządzenia 2016/1012, lub podmiot zajmujący się hodowlą uwzględniony na wykazie prowadzonym przez Komisję Europejską na podstawie art. 34 ww. rozporządzenia, lub podmiot prowadzący księgę hodowlaną w państwie wymienionym w akcie wykonawczym, o którym w art. 35 tego rozporządzenia.

W przypadku nasienia, komórek jajowych i zarodków pochodzących od zwierząt czystorasowych rasy jersey pozyskanego, produkowanego, przetwarzanego i przechowywanego w Polsce w centrum pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub przez zespół pozyskiwania lub produkcji zarodków zatwierdzony do celów wewnątrzunijnego handlu materiałem biologicznym zgodnie z prawem UE dotyczącym zdrowia zwierząt, na zasadzie odstępstwa, o którym mowa w art. 31 ust.1 rozporządzenia 2016/1012, świadectwa zootechniczne mogą być również

wystawiane przez zatwierdzone centrum pozyskiwania lub przechowywania zarodków znajdujące się na liście stanowiącej załącznik do Programu hodowlanego dla bydła jersey, na podstawie informacji o dawcach materiału biologicznego zawartych w aktualnych świadectwach zootechnicznych wystawionych przez PFHBiPM.

Świadectwa zootechniczne dla zwierząt czystorasowych wpisanych do księgi hodowlanej rasy jersey wydawane są przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka na wniosek hodowcy/posiadacza zwierzęcia. Świadectwa zootechniczne wydawane są na podstawie informacji o zwierzętach zawartych w systemie teleinformatycznym SYMLEK. Jako załącznik do świadectwa zootechnicznego stosowany będzie druk „dodatkowe informacje dotyczące zwierzęcia czystorasowego” zawierający 3 pokoleniowy rodowód i wszystkie dostępne informacje dotyczące wartości użytkowej i hodowlanej zwierzęcia i jego przodków.

Dla zwierząt, które nie zostało wpisane do sekcji głównej księgi hodowlanej dla rasy jersey, na wniosek hodowcy/właściciela zwierzęcia, PFHBiPM może wystawić świadectwo potwierdzające pochodzenie tego zwierzęcia.

X. Liczebność populacji uczestniczącej w realizacji programu dla bydła rasy jersey

W realizacji programu hodowlanego dla bydła rasy jersey uczestniczy wystarczająco liczna populacja zwierząt tej rasy, która pozwala na realizację tego programu. Na dzień 31 grudnia 2017r. do księgi hodowlanej wpisanych było 965 krów, 789 cieliczek oraz 3 buhaje rasy jersey przeznaczone do krycia naturalnego. Przeciętna liczba krów rasy jersey w 2017 roku w stadach objętych oceną wartości użytkowej wynosiła: 1 019 sztuk, o przeciętnej wydajności – 6 465 kg mleka, 326 kg tłuszczu przy 5,04%, 247 kg białka przy 3,82%,

W programie hodowlanym dla bydła rasy jersey w 2017 roku uczestniczyło 430 stad.

ZAŁĄCZNIK NR 1

DO PROGRAMU HODOWLANEGO DLA RASY JERSEY

LISTA PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO WYSTAWIANIA ŚWIADECTW ZOOTECHNICZNYCH DLA MATERIAŁU BIOLOGICZNEGO POCHODZĄCEGO OD ZWIERZĄT HODOWLANÝCH CZYSTORASOWÝCH:

1. Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu
Adres:
ul. Topolowa 49;
99-400 Łowicz
2. Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Poznaniu z siedzibą w Tulcach
Sp. z o.o.
Adres:
ul. Poznańska 13;
63-004 Tulce
3. Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt Sp. z o.o. w Bydgoszczy
Adres:
ul. Zamczysko 9a
85-689 Bydgoszcz
4. Małopolskie Centrum Biotechniki Sp. z o.o.
Adres:
Krasne 32;
36-007 Krasne
5. WWWS Partner Tomasz Tyszecki
Adres:
ul. Przemysłowa 9a;
14-400 Pasłęk
6. PH Konrad
Adres:
ul. Poligonowa 28c
18-400 Łomża
7. CRYOGEN Jan Plich
Adres:
ul. Modrzewiowa 4
43-424 Drogomyśl
8. TOP GEN Sp. z o.o.
Adres:
ul. Bolesława Chrobrego 23
48-100 Głubczyce
9. BULL – SEM Witold Henryk Hibner
Adres:
ul. Gordziałkowskiego 5
05-804 Pruszków
10. K. I. Samen Polska Sp. z o.o.
Adres:
ul. Wolności 47

58-160 Świebodzice

11. INSEMICA Roman Skrzypek
Adres:
Bucz
ul. Boszkowska 9
64-234 Przemęt
12. ABS Polska Sp. z o.o.
Adres:
ul. Szafirowa 22a
82-300 Gronowo Górne
13. CenterGen Sp. z o.o.
Adres:
ul. Magazynowa 11a
99-400 Łowicz
14. Błękitna Dolina Sp. z o.o.
Adres:
ul. K. I. Gałczyńskiego 45/2
59-220 Legnica
15. P. P. H. U. „Maxygen” Export – Import Sylwia Dudek
Adres:
Andrzejów
ul. Wrocławska 43
98-432 Łubnice
16. Intergen
Adres:
Skierszewe 22b
62-200 Gniezno
17. Gabinet Weterynaryjny Rozrodu i Chorób Bydła Piotr Skup
Adres:
Kosierady Wielkie 34a
08-300 Sokołów Podlaski
18. Alta Polska Sp. z o.o.
Adres:
ul. Katarzynów 3
99-400 Łowicz
19. Przychodnia Weterynaryjna
lek. wet. Jarosław Czeladko
Zespół Embriotransferu nr 20022401
Adres:
ul. Piłsudskiego 26
16-080 Tykocin
20. ET-VET s.c.
Jędrzej M. Jaśkowski, Marek Gehrke
Zespół embriotransferu nr 04062401
Ul. Azaliowa 23
62-002 Złotniki